

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3611]-107

B. Lib. I. Sc. (Semester - I) Examination - 2009

(B. Lib. I. Sc. : November - 2008)

PAPER - BL-107 : INFORMATION TECHNOLOGY : BASICS (THEORY)

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

- (1) All questions are compulsory.*
- (2) Figures to the right indicate full marks.*

Q.1) Write answers in 50 words each : (Any Three) [15]

- (a) Give features of Information Technology (I.T.).
- (b) What is Operating System ?
- (c) Write different types of Computer Systems.
- (d) What is meant by System Software ?
- (e) What is meant by Application Software ?
- (f) What is an Intranet ?

Q.2) Answer in 100 words : (Any One) [10]

- (a) Explain functions of different units of a Computer System.
- (b) Define the terms Data and Information.
- (c) What are the different Storage Devices ? Explain in detail.

Q.3) Answer in 300 words : (Any One)

[15]

- (a) Explain different sections in Libraries and Information Centres where computer can be used.
  - (b) Trace out history of different generations of Development of Computers.
  - (c) What is meant by I.T. ? Explain its impact on Library Services.
-

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3611]-107

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) ५० शब्दांत उत्तरे द्या : (कोणतेही तीन)

[15]

- (अ) माहिती तंत्रज्ञानाची वैशिष्ट्ये द्या.
- (ब) ऑपरेटिंग सिस्टिम म्हणजे काय ?
- (क) संगणकाचे विविध प्रकार लिहा.
- (ड) सिस्टिम सॉफ्टवेअर म्हणजे काय ?
- (इ) ॲप्लिकेशन सॉफ्टवेअर म्हणजे काय ?
- (फ) इंटरनेट म्हणजे काय ?

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर द्या : (कोणतेही एक)

[10]

- (अ) संगणकाच्या विविध घटकांची कार्ये स्पष्ट करा.
- (ब) डेटा व माहिती या संज्ञांच्या व्याख्या द्या.
- (क) माहिती संचयाची विविध साधने स्पष्ट करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर द्या : (कोणतेही एक)

[15]

- (अ) ग्रंथालये व माहिती केन्द्रामधील विविध विभागात संगणक कसा वापरता येईल ते स्पष्ट करा.
- (ब) संगणकाच्या प्रगतीतील विविध पिढ्यांचा इतिहास नमूद करा.
- (क) आय.टी. म्हणजे काय ? त्याचा ग्रंथालयाच्या सेवांवर होणारा प्रभाव स्पष्ट करा.
-

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3611]-106

B. Lib. I. Sc. (Semester - I) Examination - 2009

(B. Lib. I. Sc. : November - 2008)

PAPER - BL-106 : DOCUMENT DESCRIPTION - A (THEORY)

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

- (1) All questions are compulsory.*
  - (2) Figures to the right indicate full marks.*
-
-

Q.1) Write answers in 50 words each : (Any Three) [15]

- (a) OPAC
- (b) Draw layout of main entry according to AACR 2 and write its functions.
- (c) Classified Catalogue
- (d) Dictionary Catalogue
- (e) Alphabetic-classed Catalogue
- (f) Bibliography

Q.2) Write answer in 100 words : (Any One) [10]

- (a) Explain differences between Classified Catalogue and Dictionary Catalogue.
- (b) What are the differences between Library Catalogue and a Bibliography ?
- (c) Explain functions and objectives of a Library Catalogue.

Q.3) Write answer in 300 words : (Any One)

[15]

- (a) Explain role of a Cataloguer in Library System.
  - (b) What is the importance of Technical Reading of Books ?
  - (c) Compare between Book Form of Catalogue with Card Form of Catalogue.
-

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3611]-106

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) ५० शब्दांत उत्तरे द्या : (कोणतेही तीन)

[15]

- (अ) ओपॅक
- (ब) ए.ए.सी.आर. २ प्रमाणे मुख्य नोंदीचा आराखडा द्या आणि त्याची कार्ये द्या.
- (क) वर्गीकृत तालिका
- (ड) कोष तालिका
- (इ) अनुवर्ण वर्गीकृत तालिका
- (फ) ग्रंथसूची

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक)

[10]

- (अ) वर्गीकृत तालिका व कोष तालिका यातील फरक स्पष्ट करा.
- (ब) ग्रंथालय तालिका व ग्रंथसूची यामधील फरक काय ते लिहा.
- (क) ग्रंथालय तालिकेची कार्ये व उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक)

[15]

- (अ) ग्रंथालय पद्धतीतील तालिकाकाराची भूमिका स्पष्ट करा.
- (ब) ग्रंथाच्या तांत्रिक वाचनाच्या बाबींचे महत्त्व काय ते लिहा.
- (क) ग्रंथरूप तालिका व पत्ररूप तालिका या दोन्ही स्वरूपातील तालिकांची तुलना करा.
-

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3611]-105

B. Lib. I. Sc. (Semester - I) Examination - 2009

(B. Lib. I. Sc. : November - 2008)

PAPER - BL-105 : KNOWLEDGE ORGANISATION - A (THEORY)

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Write answers in 50 words each : (Any Three)

[15]

- (a) What is meant by a Call Number ?
- (b) Write definition of the term 'Notation'.
- (c) What is meant by a 'Compound Subject' ?
- (d) Differentiate between Division and Classification.
- (e) What is meant by a 'Basic Subject' ?
- (f) Inductive and Deductive Process in Classification

Q.2) Write answer in 100 words : (Any One)

[10]

- (a) What are special features of Book Classification ? Explain them with examples.
- (b) Write difference between Knowledge Classification and Book Classification.
- (c) Explain Tree of Porphyry in relation to the Process of Classification.

Q.3) Write answer in 300 words : (Any One)

[15]

- (a) What are different modes of Formation of Subjects ? Explain them with suitable examples.
  - (b) Explain structure of Main Classes in DDC.
  - (c) Define the term 'Library Classification'. What are various advantages of Classification in Libraries ?
-

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3611]-105

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही तीन)

[15]

- (अ) बोधांक म्हणजे काय ?
- (ब) 'चिन्हांकन' या संज्ञेची व्याख्या लिहा.
- (क) सामायिक विषय म्हणजे काय ?
- (ड) विभाजन व वर्गीकरण यातील फरक स्पष्ट करा.
- (इ) मूलभूत विषय (बेसिक सब्जेक्ट) म्हणजे काय ?
- (फ) वर्गीकरणातील आगम व निगम प्रक्रिया

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक)

[10]

- (अ) ग्रंथ वर्गीकरणाची विशेष वैशिष्ट्ये कोणती ? ती उदाहरणासह स्पष्ट करा.
- (ब) ज्ञान वर्गीकरण व ग्रंथ वर्गीकरण यातील फरक लिहा.
- (क) वर्गीकरणाच्या प्रक्रिये संदर्भात पॉर्फिरिचा वृक्ष स्पष्ट करा.

[3611]-105

3

P.T.O.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक)

[15]

- (अ) विषय निर्मितीच्या विविध प्रक्रिया कोणत्या ? उदाहरणासह या प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- (ब) ड्यूई डेसिमल वर्गीकरण पद्धतीमधील मुख्य वर्गांची रचना स्पष्ट करा.
- (क) 'ग्रंथालय वर्गीकरण' या संज्ञेची व्याख्या लिहा. ग्रंथालय वर्गीकरणाचे विविध फायदे कोणते ते लिहा.
-

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3611]-104

B. Lib. I. Sc. (Semester - I) Examination - 2009

(B. Lib. I. Sc. : November - 2008)

PAPER - BL-104 : INFORMATION SCIENCE

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

- (1) All questions are compulsory.*
- (2) Figures to the right indicate full marks.*

Q.1) Write answers in 50 words each : (Any Three) [15]

- (a) Define the term 'Documentation' as given by Dr. S. R. Ranganathan.
- (b) What is meant by Secondary Periodicals ?
- (c) What are Reviews of Progress ?
- (d) Write a short note on various approaches to Information.
- (e) Write a note on Internet as a Source of Information.
- (f) Explain features of Information

Q.2) Write answer in 100 words : (Any One) [10]

- (a) Define 'Documentation' and explain in detail the need for Documentation.
- (b) Explain in detail the methods that can be used for assessing information needs of users.
- (c) What are the barriers that come in the way of free flow of Information ?

Q.3) Write answer in 300 words : (Any One)

[15]

- (a) Bring out the difference between Documentation Work and Documentation Service.
  - (b) Explain with diagram the Information Transfer Chain in modern age.
  - (c) Describe with the help of a suitable diagram the process of 'Reorganisation of Information' and explain features of Primary Documents.
-

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3611]-104

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही तीन)

[15]

- (अ) डॉ. एस. आर. रंगनाथन यांनी दिलेली प्रलेखनाची व्याख्या लिहा.
- (ब) द्वितीयक नियतकालिके म्हणजे काय ?
- (क) प्रगतीचे आढावे म्हणजे काय ?
- (ड) माहितीच्या दृष्टिकोणांवर थोडक्यात टीप लिहा.
- (इ) इंटरनेट हे माहितीचे साधन आहे यावर थोडक्यात टीप लिहा.
- (फ) माहितीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.2) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक)

[10]

- (अ) 'प्रलेखन' या संज्ञेची व्याख्या देऊन त्याची गरज स्पष्ट करा.
- (ब) उपयोजकांच्या माहितीविषयक गरजा ओळखण्याची पद्धती सविस्तरपणे स्पष्ट करा.
- (क) माहितीच्या मुक्त प्रवाहातील अडथळे सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक)

[15]

- (अ) प्रलेखन कार्य व प्रलेखन सेवा यातील फरक स्पष्ट करा.
  - (ब) आधुनिक जगातील माहिती हस्तांतरण साखळीचे आकृतीसह स्पष्टीकरण लिहा.
  - (क) 'माहिती पुनर्संघटनांची प्रक्रिया' आकृतीच्या साहाय्याने वर्णन करा. प्राथमिक माहिती साधनांची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
-

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3611]-103

B. Lib. I. Sc. (Semester - I) Examination - 2009

(B. Lib. I. Sc. : November - 2008)

PAPER - BL-103 : REFERENCE SERVICES

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

- (1) *All questions are compulsory.*
  - (2) *Figures to the right indicate full marks.*
-
-

Q.1) Write answers in 50 words each : (Any Three) [15]

- (a) What is meant by Referral Service ?
- (b) Why Reference Interview is essential in Reference Section of a Library ?
- (c) Explain 'Fact-finding Type Questions'.
- (d) Define the term 'Literature Search'.
- (e) Write definition of the term 'Reference Service'.
- (f) What are the qualities of a Reference Librarian ?

Q.2) Write answer in 100 words : (Any One) [10]

- (a) Which Reference Services are provided in a University Library ? Explain.
- (b) Recommend Reference Sources to be purchased in a Public Library. Explain your recommendation with proper justification.
- (c) Explain Reference Interview Technique in Reference Section.

[3611]-103

1

P.T.O.

Q.3) Write answer in 300 words : (Any One)

[15]

- (a) Explain, why Reference Service is essential in Libraries ?
  - (b) Describe Theories of Reference Service as described by James I. Wyer and Samuel Rothstein.
  - (c) What are different types of Reference Questions ? Explain them in detail with suitable examples.
-

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3611]-103

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतीही तीन)

[15]

- (अ) रेफरल सेवा म्हणजे काय ?
- (ब) ग्रंथालयात संदर्भ मुलाखातीची आवश्यकता का आहे ते विशद करा.
- (क) 'वस्तुस्थितीविषयक शोध' प्रकारचे प्रश्न म्हणजे काय ते स्पष्ट करा.
- (ड) 'वाङ्मय शोध' ह्या संकल्पनेची व्याख्या लिहा.
- (इ) 'संदर्भ सेवा' या संकल्पनेची व्याख्या लिहा.
- (फ) संदर्भ ग्रंथपालाचे अंगी कोणते गुण असावेत ते लिहा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक)

[10]

- (अ) विद्यापीठ ग्रंथालयात कोणत्या संदर्भ सेवा दिल्या जातात ? स्पष्ट करा.
- (ब) सार्वजनिक ग्रंथालयात कोणती संदर्भ साधने खरेदी केली जावीत त्यांची शिफारस लिहा व तुम्ही शिफारस केलेल्या साधनांचे सविस्तर समर्थन लिहा.
- (क) संदर्भ विभागातील संदर्भ मुलाखातीचे तंत्र स्पष्ट करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक)

[15]

- (अ) ग्रंथालयामध्ये संदर्भ सेवेची आवश्यकता का आहे ते स्पष्ट करा.
- (ब) जेम्स आय. वायर व सॅम्युएल रॉथस्टिन यांनी वर्णन केलेले संदर्भ सेवेचे सिद्धान्त स्पष्ट करा.
- (क) संदर्भ प्रश्नांचे विविध प्रकार कोणते ? योग्य त्या उदाहरणासह सविस्तर स्पष्ट करा.
-

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3611]-102

B. Lib. I. Sc. (Semester - I) Examination - 2009

(B. Lib. I. Sc. : November - 2008)

PAPER - BL-102 : LIBRARY ORGANISATION

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

- (1) All questions are compulsory.*
  - (2) Figures to the right indicate full marks.*
-
-

Q.1) Write answers in 50 words each : (Any Three)

[15]

- (a) List Columns of an Accession Register.
- (b) What are the functions of a Good Circulation System ?
- (c) Book Selection through Approval System
- (d) State methods of Acquisition of Books.
- (e) What is Kardex System ?
- (f) What are various methods for Circulation of Periodicals ?

Q.2) Write answer in 100 words : (Any One)

[10]

- (a) Explain advantages and disadvantages of acquiring Periodicals directly from Publishers.
- (b) Describe different labels pasted on newly acquired books and give their importance.
- (c) State and justify various columns you would suggest for a page in an Accession Register.

Q.3) Write answer in 300 words : (Any One)

[15]

- (a) Explain principles of book selection involved in the motto “The right book, to the right reader, at the right time”.
  - (b) What is meant by Stock Verification ? State various methods of Stock Verification and explain in detail ‘Shelf List’.
  - (c) Describe ‘Three Card System’ of recording periodicals in a Library. Explain how it is superior to any other system of recording periodicals.
-

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3611]-102

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही तीन)

[15]

- (अ) दाखलनोंद वहीच्या रकान्यांची यादी द्या.
- (ब) चांगल्या देवघेव पद्धतीची कार्ये सांगा.
- (क) अंप्रुव्हल पद्धतीमार्फत ग्रंथनिवड
- (ड) ग्रंथ उपार्जित करण्याच्या पद्धती नमूद करा.
- (इ) कार्डेक्स पद्धती म्हणजे काय ?
- (फ) नियतकालिकांच्या देवघेवीच्या विविध पद्धती कोणत्या ते लिहा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक)

[10]

- (अ) प्रकाशकामार्फत नियतकालिके उपार्जित करण्याचे फायदे व तोटे स्पष्ट करा.
- (ब) नव्याने उपार्जित केलेल्या ग्रंथावर चिकटवावयाच्या विविध चिड्ड्या कोणत्या ते सांगून त्यांचे महत्त्व वर्णन करा.
- (क) दाखलनोंद वहीमध्ये कोणते रकाने असावेत ते सांगून त्यांची आवश्यकता स्पष्ट करा.

[3611]-102

3

P.T.O.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक)

[15]

- (अ) “योग्य ग्रंथ, योग्य वाचकाला, योग्यवेळी दिला पाहिजे”, या बोधवाक्यातून सूचित होणारे ग्रंथनिवडीचे तत्त्व स्पष्ट करा.
- (ब) ग्रंथसंग्रह मोजणी म्हणजे काय ? ग्रंथसंग्रह मोजणीच्या विविध पद्धतींची नांवे देऊन त्यातील ‘स्थान यादी’ पद्धती विस्ताराने स्पष्ट करा.
- (क) ग्रंथालयात नियतकालिकांच्या नोंदी ठेवण्याच्या ‘त्रिपत्र पद्धती’चे वर्णन करा. नियतकालिकांच्या नोंदी ठेवण्याच्या अन्य पद्धतीपेक्षा ही पद्धत कशी उत्कृष्ट आहे त्याचे वर्णन करा.
-

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3611]-101

B. Lib. I. Sc. (Semester - I) Examination - 2009

(B. Lib. I. Sc. : November - 2008)

**PAPER - BL-101 : FOUNDATION OF LIBRARY AND
INFORMATION SCIENCE**

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

- (1) *All questions are compulsory.*
  - (2) *Figures to the right indicate full marks.*
-
-

Q.1) Write answers in 50 words each : (Any Three) [15]

- (a) What are various schemes of UNESCO for Development of Libraries ?
- (b) Write functions of RRRLF.
- (c) Enumerate Five Laws of Library Science.
- (d) Library is an agency of Mass Communication. Explain.
- (e) Explain relationship between Library and Society.
- (f) What is the importance of Public Relation in a Library ?

Q.2) Write answer in 100 words : (Any One) [10]

- (a) Discuss role of Libraries in development of Reading Habits.
- (b) What extension activities are provided by the Libraries ?
- (c) "Libraries are Cultural Organisations." Discuss.

Q.3) Write answer in 300 words : (Any One)

[15]

- (a) Trace out the history of Library Movement in India.
  - (b) Describe role of Libraries in Cultural Development.
  - (c) Explain Second Law of Library Science.
-

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3611]-101

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) ५० शब्दांत उत्तरे द्या : (कोणतेही तीन)

[15]

- (अ) ग्रंथालयाच्या विकासाकरिता युनेस्कोच्या विविध योजना कोणत्या त्यांची नावे लिहा.
- (ब) आर.आर.आर.एल.एफ.ची कार्ये लिहा.
- (क) ग्रंथालय शास्त्राची पाच सूत्रे कोणती ती लिहा.
- (ड) ग्रंथालय हे जनसंज्ञापनाचे माध्यम आहे. स्पष्ट करा.
- (इ) ग्रंथालय व समाज यांच्यातील संबंध स्पष्ट करा.
- (फ) ग्रंथालयात जनसंपर्काचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर द्या : (कोणतेही एक)

[10]

- (अ) वाचनाच्या सवयी विकसित करण्यामध्ये ग्रंथालयांची भूमिका स्पष्ट करा.
- (ब) ग्रंथालयां मार्फत कोणत्या विस्तारित सेवा दिल्या जातात ते स्पष्ट करा.
- (क) “ग्रंथालये ही सांस्कृतिक संस्था आहे.” चर्चा करा.

[3611]-101

3

P.T.O.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक)

[15]

- (अ) भारतातील ग्रंथालय चळवळीच्या इतिहासाचा मागोवा घ्या.
  - (ब) सांस्कृतिक विकासामध्ये ग्रंथालयाच्या कार्याचे वर्णन करा.
  - (क) ग्रंथालय शास्त्राच्या दुसऱ्या सूत्राचे स्पष्टीकरण लिहा.
-

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3611]-206

B. Lib. I. Sc. (Semester - II) Examination - 2009

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER - BL-206 : DOCUMENT DESCRIPTION – B (THEORY)

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Answers in 50 words each : (Any Three)

[15]

- (a) Explain need of Centralized Cataloguing.
- (b) Explain need of Co-operative Cataloguing.
- (c) What is meant by Union Catalogue ?
- (d) What is the purpose of Subject Cataloguing ?
- (e) Explain concept of Corporate Author.
- (f) Introduce the concept Metadata.

Q.2) Answer in 100 words : (Any One)

[10]

- (a) Explain method of Chain Procedure of Deriving Subject Heading.
- (b) Explain different forms of Centralized Cataloguing.
- (c) Explain ISBD and CCF.

Q.3) Answer in 300 words : (Any One)

[15]

- (a) Explain features of Sear's List of Subject Heading.
  - (b) Differentiate between Centralized Cataloguing and Co-operative Cataloguing.
  - (c) Explain any three Canons of Cataloguing.
-

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3611]-206

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही तीन)

[15]

- (अ) केंद्रीय तालिकीकरणाची गरज स्पष्ट करा.
- (ब) सहकारी तालिकीकरणाची गरज स्पष्ट करा.
- (क) संघतालिका म्हणजे काय ?
- (ड) विषय तालिकीकरणाचा हेतू काय ?
- (इ) समष्टी ग्रंथकार ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (फ) मेटाडेटा या संकल्पनेची ओळख करून द्या.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक)

[10]

- (अ) विषय शीर्षक तयार करण्याची शृंखला पद्धती स्पष्ट करा.
- (ब) केन्द्रीय तालिकीकरणाची विविध रूपे स्पष्ट करा.
- (क) आयएसबीडी आणि सीसीएफ या संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक)

[15]

- (अ) सियर्स लिस्ट ऑफ सब्जेक्ट हेडिंग्जची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
  - (ब) केन्द्रीय तालिकीकरण व सहकारी तालिकीकरण यामधील फरक स्पष्ट करा.
  - (क) तालिकीकरणाची कोणतीही तीन सूत्रे स्पष्ट करा.
-

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3611]-205

B. Lib. I. Sc. (Semester - II) Examination - 2009

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER - BL-205 : KNOWLEDGE ORGANISATION – B (THEORY)

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Write answers in 50 words each : (Any Three) [15]

- (a) Define the term 'Canons of Classification'.
- (b) What is meant by 'Characteristics' ?
- (c) Explain the term 'Fundamental Category'.
- (d) What is meant by 'Postulational Approach' ?
- (e) Explain the term 'Evolution Sequence'.
- (f) Phase Relation Device

Q.2) Write answer in 100 words : (Any One) [10]

- (a) Explain in short various types (species) of Library Classification.
- (b) FID/CR
- (c) Special Auxiliaries in UDC

Q.3) Write answer in 300 words : (Any One)

[15]

- (a) Write a detailed note on the structure and nature of UDC.
  - (b) What are the Canons for Characteristics ? Explain them with examples.
  - (c) Five Fundamental Categories in Colon Classification
-

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3611]-205

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही तीन)

[15]

- (अ) 'वर्गीकरणाची सूत्रे' या संज्ञेची व्याख्या लिहा.
- (ब) 'गुणलक्षण' म्हणजे काय ?
- (क) 'मूलभूत पैलू' ही संज्ञा स्पष्ट करा.
- (ड) 'गृहीतक दृष्टिकोन' स्पष्ट करा.
- (इ) 'उत्क्रांती क्रम' ही संज्ञा स्पष्ट करा.
- (फ) प्रावस्था संबंध युक्ती

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक)

[10]

- (अ) ग्रंथालय वर्गीकरणाचे विविध प्रकार थोडक्यात स्पष्ट करा.
- (ब) एफआयडी/सीआर
- (क) युडीसीमधील विशेष सहाय्यकारी

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक)

[15]

- (अ) युडीसीची रचना व स्वरूप यावर सविस्तर टीप लिहा.
- (ब) गुणलक्षणविषयक सूत्रे कोणती ? उदाहरणासह स्पष्ट करा.
- (क) कोलन वर्गीकरण पद्धतीतील पाच मूलभूत पैलू
-

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3611]-204

B. Lib. I. Sc. (Semester - II) Examination - 2009

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER - BL-204 : DOCUMENTATION TECHNIQUES AND SERVICES

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

(1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Write answers in 50 words each : (Any Three) [15]

- (a) Need for Vocabulary Control in Indexing
- (b) Science Citation Index
- (c) The need of Reprographic Service in Libraries
- (d) Translation Centres in India
- (e) PRECIS Indexing System

Q.2) Write answer in 100 words : (Any One) [10]

- (a) What is meant by Post Coordinate Indexing System ? Explain its features giving suitable example.
- (b) What are services provided by NASSDOC ?
- (c) Define 'Abstract'. State qualities of Good Abstract.

Q.3) Write answer in 300 words : (Any One)

[15]

- (a) What is meant by 'CAS' ? Explain different ways of providing CAS.
  - (b) Write down features of Keyword Indexing / Free Indexing with suitable examples.
  - (c) Write in detail the objective and services provided by NISCAIR.
-

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3611]-204

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही तीन)

[15]

- (अ) निर्देशनात संज्ञा नियंत्रणाची आवश्यकता
- (ब) सायन्स सायटेशन इंडेक्स
- (क) प्रतिरूप मुद्रण सेवेची ग्रंथालयात गरज
- (ड) भारतातील अनुवाद केंद्रे
- (इ) प्रेसी निर्देशन पद्धती

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक)

[10]

- (अ) पश्चात समन्वय निर्देशन पद्धती म्हणजे काय ? त्याची वैशिष्ट्ये सोदाहरण स्पष्ट करा.
- (ब) 'नॅसडॉक' द्वारा कोणत्या सेवा दिल्या जातात ? स्पष्ट करा.
- (क) 'सार'ची व्याख्या द्या. चांगल्या साराची वैशिष्ट्ये नमूद करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक)

[15]

- (अ) प्रचलित जागरूकता सेवा म्हणजे काय ? ही सेवा देण्याच्या विविध मार्गांची स्पष्टीकरणे द्या.
- (ब) मुक्त निर्देशन पद्धती / किवर्ड निर्देशन पद्धतीची सोदाहरण वैशिष्ट्ये लिहा.
- (क) निसकेयर्सची उद्दिष्टे व सेवा सविस्तर लिहा.
-

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3611]-203

B. Lib. I. Sc. (Semester - II) Examination - 2009

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER - BL-203 : REFERENCE SOURCES

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

- (1) *All questions are compulsory.*
- (2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q.1) Write answers in 50 words each : (Any Three)

[15]

- (a) Define the source 'Gazetteer'.
- (b) What is meant by 'Reference Source' ?
- (c) Enumerate and explain in short the criteria to evaluate dictionaries.
- (d) What are different criteria to evaluate electronic sources ?
- (e) What is 'Database' ? Give its suitable examples.
- (f) Encyclopedia is a Multipurposed Reference Source. Explain.

Q.2) Write answer in 100 words : (Any One)

[10]

- (a) What is meant by Bibliographic Control in various contexts ?
- (b) Explain purpose of 'User Education' in a Library.
- (c) Which reference sources will you recommend in a School Library ? Give suitable reasons for your choice.

Q.3) Write answer in 300 words : (Any One)

[15]

- (a) Differentiate between General Book and Reference Source.
  - (b) What are the criteria to evaluate Gazetteer ? Explain them in detail.
  - (c) Describe scope of following sources :
    - (i) Europa Year Book
    - (ii) The World of Learning
    - (iii) Dictionary of National Biography (India)
-

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3611]-203

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही तीन)

[15]

- (अ) 'गॅझेटियर' या संदर्भ साधनाची व्याख्या लिहा.
- (ब) 'संदर्भ साधन' म्हणजे काय ?
- (क) 'शब्दकोशा'च्या मूल्यमापनांचे निकष कोणते ते लिहा आणि थोडक्यात स्पष्ट करा.
- (ड) इलेक्ट्रॉनिक साधनांच्या मूल्यमापनाचे निकष कोणते ते लिहा.
- (इ) 'डेटाबेस' म्हणजे काय ? डेटाबेसची उदाहरणे लिहा.
- (फ) 'ज्ञानकोश' हा बहुउद्देशीय संदर्भ साधन आहे. स्पष्ट करा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक)

[10]

- (अ) 'सूचीय नियंत्रण' म्हणजे काय ? विविध संदर्भातील सूचीय नियंत्रणाचे कार्य स्पष्ट करा.
- (ब) ग्रंथालयात 'उपयोजक प्रशिक्षणा'चा हेतू स्पष्ट करा.
- (क) शालेय ग्रंथालयांत तुम्ही कोणत्या संदर्भ साधनांची शिफारस कराल ? तुमच्या निवडीच्या समर्थनार्थ योग्य कारणे लिहा.

[3611]-203

3

P.T.O.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक)

[15]

- (अ) सामान्य ग्रंथ व संदर्भ साधन यातील फरक स्पष्ट करा.
- (ब) गॅझेटियर या संदर्भ साधनाचे मूल्यमापनाचे निकष कोणते ते सविस्तरपणे स्पष्ट करा.
- (क) खालील संदर्भ साधनांच्या व्याप्तीचे वर्णन करा :
- (i) युरोपा इयर बुक
  - (ii) द वर्ल्ड ऑफ लर्निंग
  - (iii) डिक्शनरी ऑफ नॅशनल बायोग्राफी (इंडिया)
-

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3611]-202

B. Lib. I. Sc. (Semester - II) Examination - 2009

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER BL-202 : LIBRARY MANAGEMENT

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

- (1) *All questions are compulsory.*
  - (2) *Figures to the right indicate full marks.*
-
-

Q.1) Write answers in 50 words each : (Any Three)

[15]

- (a) Purpose of Library Committee
- (b) Define Financial Management.
- (c) What is meant by Creativity ?
- (d) Define Human Resource Management.
- (e) Suggest any five rules for a Public Library.
- (f) Types of Budgets

Q.2) Write answer in 100 words : (Any One)

[10]

- (a) Write a short note on Motivation.
- (b) Discuss in brief the role of Librarian in Library Committee.
- (c) What is meant by Library Statistics ?

Q.3) Write answer in 300 words : (Any One)

[15]

- (a) Define Management and explain in detail the Principles of Management.
  - (b) State importance of an Annual Report of a Library. Explain various contents to be included in an Annual Report.
  - (c) Frame rules and regulations for a University Library.
-

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3611]-202

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही तीन)

[15]

- (अ) ग्रंथालय समितीचे हेतू स्पष्ट करा.
- (ब) आर्थिक व्यवस्थापनाची व्याख्या लिहा.
- (क) सर्जनशीलता म्हणजे काय ?
- (ड) मनुष्यबळ व्यवस्थापनाची (HRM) व्याख्या द्या.
- (इ) सार्वजनिक ग्रंथालयासाठी पाच नियम सूचवा.
- (फ) अंदाजपत्रकाचे प्रकार लिहा.

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर द्या : (कोणतेही एक)

[10]

- (अ) 'प्रेरणा' या संज्ञेवर थोडक्यात टीप लिहा.
- (ब) ग्रंथालय समितीतील ग्रंथपालाची भूमिका थोडक्यात स्पष्ट करा.
- (क) ग्रंथालय सांख्यिकी (Statistics) म्हणजे काय ?

[3611]-202

3

P.T.O.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक)

[15]

- (अ) व्यवस्थापनाची व्याख्या देऊन व्यवस्थापनाच्या तत्त्वांची चर्चा करा.
  - (ब) ग्रंथालयाच्या वार्षिक अहवालाचे महत्त्व सांगून त्यामध्ये कोणकोणत्या बाबींचा समावेश असावा ते थोडक्यात सांगा.
  - (क) विद्यापीठ ग्रंथालयाकरिता नियम तयार करा.
-

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3611]-201

B. Lib. I. Sc. (Semester - II) Examination - 2009

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER - BL-201 : LIBRARY SYSTEM

(June 2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Q.1) Write answers in 50 words each : (Any Three) [15]

- (a) Explain functions of Public Libraries.
- (b) Explain purpose of Library Legislation.
- (c) Discuss need of Resource Sharing and Constortia in today's environment.
- (d) School Libraries
- (e) Copyright Act

Q.2) Write answer in 100 words : (Any One) [10]

- (a) Explain Lacunae in Maharashtra State Public Library Act, 1967.
- (b) Explain role of IFLA in the development of Library Profession.
- (c) Discuss functions of UNESCO in the Development of Libraries.

Q.3) Write answer in 300 words : (Any One) [15]

- (a) Explain role of International Library Association in the development of Library Profession.
- (b) What are the different services provided by Special Libraries ? Explain with examples.
- (c) Explain salient features of Maharashtra State Public Library Act, 1967.

[3611]-201/1

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3611]-201

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही तीन) [15]

- (अ) सार्वजनिक ग्रंथालयांची कार्ये स्पष्ट करा.
- (ब) 'ग्रंथालय कायदा'चे हेतू स्पष्ट करा.
- (क) ग्रंथ साधनांचा सहकारी तत्त्वावर उपयोग व कन्सोर्शिया कार्यक्रमांची आजच्या काळातील गरज स्पष्ट करा.
- (ड) शालेय ग्रंथालय
- (इ) कॉपीराइट ॲक्ट

प्र.2) १०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [10]

- (अ) महाराष्ट्र सार्वजनिक ग्रंथालय कायदा, १९६७ मधील उणीवा
- (ब) ग्रंथालय व्यवसायाच्या विकासातील इफ्लाची (IFLA) भूमिका स्पष्ट करा.
- (क) यूनेस्कोच्या (UNESCO) ग्रंथालय विकासातील कार्याची चर्चा करा.

प्र.3) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक) [15]

- (अ) ग्रंथालयाच्या क्षेत्रातील आंतरराष्ट्रीय संस्थेची ग्रंथालय व्यवसाय विकासातील कार्ये स्पष्ट करा.
- (ब) विशेष ग्रंथालयांमधून कोणत्या विविध प्रकारच्या सेवा दिल्या जातात ? सोदाहरण स्पष्ट करा.
- (क) महाराष्ट्र सार्वजनिक ग्रंथालय कायदा, १९६७ची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.

[3611]-201/2